

ДОСЛІДЖЕННЯ АРХІВНИХ ТА КНИЖКОВИХ ФОНДІВ

УДК 027.54(477-25)НБУВ:025.171]:[930.253:78,071.1]Ревуцький Л.М.
DOI: 10.15407/rksu.23.005

Еріка Станіславівна Клименко,
кандидат історичних наук,
науковий співробітник
відділу кодикології та кодикографії
Інституту рукопису
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
ORCID: 0000-0001-6090-0586
e-mail: erikaklymenko@gmail.com

АРХІВ Л. М. РЕВУЦЬКОГО У ФОНДАХ ІНСТИТУТУ РУКОПИСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО: СТРУКТУРА ТА СКЛАД

Мета роботи – дослідити структуру, зміст та склад документів особового архівного фонду видатного українського композитора, педагога, музичного та громадського діяча Льва Миколайовича Ревуцького, що зберігається в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, висвітлити історію надходження, розкрити принципи та особливості систематизації творчих рукописів композитора-педагога. **Методологія дослідження.** Застосовано історико-порівняльний, хронологічний та статистичний методи структурного аналізу, а також залучено джерелознавчі та текстологічні методи аналізу нотних джерел, завдяки яким було вивчено творчу діяльність Л. М. Ревуцького. Використання цих методів дозволило визначити видовий склад творчих матеріалів, їхні структурні особливості та інформаційний потенціал, а також відновити цілісність окремих творів та їхніх частин. **Наукова новизна.** Дослідження передбачає залучення до наукового обігу невідомих раніше рукописних матеріалів, які містять інформацію про основні напрями творчої діяльності Л. М. Ревуцького. Дослідження дозволило виділити маловідомі аспекти творчості митця, що поповнило його доробок новими архівними матеріалами. **Висновки.** Опрацювання особового архівного фонду Л. М. Ревуцького дозволило проаналізувати склад та зміст творчих матеріалів композитора. Виділено основні структурні групи згідно з особливостями творчості митця. З'ясовано, що головними напрямами творчої діяльності, відображеними в рукописах, були інструментальні, вокальні та вокально-інструментальні твори. Важливе місце також посідають сценічні твори, зокрема редагування опери М. В. Лисенка «Тарас Бульба», а також матеріали педагогічної діяльності та роботи студентських років. Окремий розділ складають нотні рукописи інших осіб, тісно пов'язані з творчою діяльністю Ревуцького. Розглянуто маловідомі творчі матеріали композитора, що має важливе значення для поглиблених подальших досліджень музичної спадщини митця.

Ключові слова: Л. М. Ревуцький, архівний фонд, композитор, творчість, структура, зміст.

Актуальність теми дослідження. Однією з малодосліджених сфер творчого процесу видатного українського композитора Льва Миколайовича Ревуцького є його нотні рукописи, серед яких автографи ескізів, чернеток, варіантів, перекладень, а також рукописні копії з авторськими правками та помітками, що до сьогодні не залучені до наукового обігу, отож становлять значний науковий інтерес для дослідників творчості композитора.

Аналіз досліджень і публікацій. Постать Л. М. Ревуцького привертала увагу багатьох музикознавців, зусиллями яких створено значний масив публікацій про видатного композитора. Найбільш ґрунтовною працею, присвяченою життю та творчості Ревуцького, є монографія багаторічної дослідниці архівів родини Ревуцьких Валентини Кузик «Лев Миколайович Ревуцький», у якій використано матеріали рукописного нотного архіву композитора [1].

Мета дослідження. У даній статті автор ставить за мету на основі аналізу архівних документів дати загальний огляд основних напрямів творчої діяльності, визначити структуру, склад та зміст матеріалів архіву, висвітлити історію надходження, розкрити принципи та особливості систематизації творчих рукописів Л. М. Ревуцького.

Наукова новизна дослідження передбачає залучення до наукового обігу невідомих раніше рукописних матеріалів, що відображають інформацію про основні напрями творчої діяльності Л. М. Ревуцького. Дослідження дозволило виділити маловідомі аспекти творчості майстра, що доповнило його доробок новими архівними матеріалами.

Виклад основного матеріалу. 20 лютого 2019 р. виповнилося 130 років від дня народження видатного українського композитора, піаніста, педагога, музично-громадського діяча, професора (1935), доктора мистецтвознавства (1941), лауреата Державної премії СРСР (1941), Народного артиста СРСР (1944), академіка АН УРСР (1957), Героя Соціалістичної Праці (1969), лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка (1966) Льва Миколайовича Ревуцького.

Це була надзвичайно гармонійна людина, чуйна, доброзичлива, душевно щедра, світла, мудра й самовіддана і в той же час скромна, делікатна і тактовна. Людина великої душі і сердечності, чудовий педагог, високоталановитий композитор [2, с. 63, 74, 104, 120].

Мабуть, саме ці людські якості допомагали Льву Миколайовичу пережити складні моменти життя та мужньо зносити всі перипетії буремного ХХ століття, зазнавши як тяжких втрат, так і творчих злетів, та здобути загальне визнання.

Музика композитора вражає досконалістю творів письма, величезним діапазоном стилєвих пошуків. Вона – «як мудра філософська книга, зміст якої всмоктуєш думкою і серцем, а її фонові вібрації заставляють жити й дихати з нею в одних вимірах» [3, с. 17].

В Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – ІР НБУВ) зберігається особовий архівний фонд композитора, в якому відображається творча діяльність митця.

Рукописний архів нот Л. М. Ревуцького був створений та відновлений митцем ще за життя і зберіг до наших днів варіанти та редакції, партитури та клавіри, перекладення відомих, добре знаних вокально-інструментальних творів, таких як «Чуєш, брате мій», «Ой у лузі криниченька», «Та ой крикнули журавлі», «Ти, крапивонько», «Наїхали гірмани», «Ой гей! Та ой хто горя не знає», «Ой з-за гір, з-за гір», «З-під темного гайка» тощо.

Містяться в архіві й нові, раніше невідомі твори, зокрема не занотований ні в яких списках і частково знищений рукопис ескізів Струнного квартету, який Лев Миколайович писав для квартету Прилуцької гімназії. Ці ноти відомий музикознавець Валентина Кузик віддала талановитій композиторці Вікторії Польовій, яка реконструювала твір, поповнивши доробок Ревуцького ще одним опусом [4, с. 50–51].

Окрім того, нотні рукописи композитора дають можливість доторкнутися до творчих задумів митця (ескізи, начерки, уривки творів, зокрема на слова Олександра Олеся), яким не судилося бути реалізованими в повній мірі і які чекають на своїх дослідників.

Архів Л. М. Ревуцького має світове значення, і для нашої Бібліотеки – велика честь зберігати спадщину, життя якої продовжується в наших читачах.

Спадкоємцем архіву після смерті Льва Миколайовича став його син Євген Львович, який передав знаному в Україні музикознавцеві В. Кузик архів та право вирішувати його подальшу долю.

Передання архіву композитора до ІР НБУВ відбулося 17 лютого 2012 р. Він мав у своєму складі 11 великих папок архівних документів й одну тоненьку книжку-партитуру солоспіву «Чуєш, брате мій». Авторські права на публікацію рукописів передані Тарасу Георгійовичу Ревуцькому, правнуку композитора, та його довіреній особі – Валентині Володимирівні Кузик.

Над упорядкуванням архіву спочатку працювала Олена Федорівна Андреева, учениця Л. М. Ревуцького, композитор, теоретик, педагог, чудовий музичний редактор (видавництва «Мистецтво», «Музична Україна»). Нею був детально розписаний зміст кожної папки архіву, атрибутовано деякі твори, наведено інформацію про їхні редакції, збережено цінну інформацію, що стосується історії деяких рукописів.

З архівних документів Л. М. Ревуцького, які містяться в ІР НБУВ, сформовано особовий фонд № 424, що складає 440 од. зб. за період від 1913 до 1972 року.

Враховуючи неповторність доробку видатного композитора та складу його особового фонду, архівне описування нотних рукописів мало свої особливості та вимагало певної уніфікації, загальних правил і визначеного кола термінів.

Нотні рукописи систематизувалися, виходячи з жанрового принципу та враховуючи їхній ступінь важливості у творчості композитора. Саме тому сценічні твори вміщені в описі після найбільш характерних для митця-новатора інструментальних та вокально-інструментальних творів. Схема систематизації нотних рукописів у підрозділах побудована за принципом – від творів великої форми до музичних мініатюр, з урахуванням виконавського складу (використано методику, запропоновану відділом формування музичного фонду).

Найбільша й найвагоміша частина документів архіву утворює перший розділ – «Творчі матеріали Л. М. Ревуцького». Це, здебільшого, нотні матеріали, автографи творів композитора, але є тут також і рукописні копії (рукою О. Ф. Андрєєвої, В. Іванова, В. Д. Довженка, а також рукою невстановлених осіб).

Матеріали першого розділу систематизовані за жанрово-тематичним принципом і поділені на такі групи (рубрики): інструментальні, вокальні та вокально-інструментальні, сценічні твори, методичні матеріали та авторські роботи студентських років.

Інструментальні твори є найбільш показовими й посідають одне з цільних місць у творчості композитора.

Лев Миколайович Ревуцький – найталановитіший творець українського інструментального стилю. Так, його краще музичне полотно – Симфонія № 2, що «дихає ароматом української народної пісенності», як основоположний зразок ліричного симфонізму в українській музиці була відзначена першою премією Всеукраїнського музичного конкурсу до десятої річниці Великої жовтневої соціалістичної революції й визнана першим національним твором у цьому жанрі, її друга редакція в 1941 р. отримала Державну премію СРСР [5, с. 11, 13]. А за Концерт для фортепіано з оркестром F-dur, присвячений пам'яті свого наставника М. В. Лисенка, який навчив Л. М. Ревуцького любити та розуміти душу й пісню народу, що його можна розглядати як своєрідний підсумок усього фортепіанного доробку композитора [1, с. 47], автор у 1966 р. був удостоєний Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка [5, с. 12].

Підрубрику «Інструментальні твори» репрезентують найбільш масштабні роботи Льва Миколайовича: Симфонія № 1 A-dur (у двох перекладеннях, редакції 1957 та 1958 рр.), Симфонія № 2 E-dur (редакції 1969 р.), Концерт № 2 для фортепіано з оркестром F-dur (редакції 1961 та 1965 рр.). Партитури цих творів були загублені в роки Другої світової війни, й автор відновлював втрачений нотний текст у кінці 50–60-х років. До цієї групи належать також «Похідний марш» для духового оркестру (1941–1942), камерно-інструментальні твори «3 мелодій Узбекистану» для кларнета з фортепіано (1943) та «Молдавська коліскова» для гобоя та струнного оркестру. Особливий інтерес в цій підрубриці становлять ескізи та начерки партії фортепіано до 2-ї частини Концерту № 1 для фортепіано з оркестром (роботу над цим твором композитор розпочав ще в роки консерваторського навчання, але не встиг завершити оркестровку [1, с. 47]). Також звертають на себе особливу увагу ескізи вже згадуваного вперше виявленого твору композитора – Струнного квартету № 1 (1925).

Серед фортепіанних творів виділяються «Імпровізація», «Канон», «Пісня-марш», Соната № 1, Сонатне алегро № 2, «Урочиста прелюдія» (1937), «Фантазія», Транскрипція фуги Й. Баха, «Козачок» для фортепіано в 4 руки, а також найчарівніша мініатюра, присвячена синові композитора Євгену, – «Пісня».

У складі цієї підрубрики також містяться «Підготовчі матеріали до інструментальних творів», що представлені невизначеними інструментальними творами, які не мають авторської атрибуції. Це уривки, фрагменти, ескізи творів, подекуди із частково виписаним нотним текстом.

Тут можна виділити «Симфонічні ескізи», ескізи окремих частин (Прелюдії, Вступу, Andante та Allegro, Largo та Allegro) з різних симфонічних творів. Окрім того, сюди належать уривки та фрагменти ескізів симфонічних творів у вигляді партитури, клавiру для одного та двох фортепіано, часто з позначеним вступом інструментів, фрагменти творів лише з виписаними партіями окремих інструментів (віолончель та контрабас, фортепіано) та фрагмент інструментовки оркестрового твору. Звертають на себе увагу також уривки фортепіанних ансамблів: тріо для голосу, скрипки та віолончелі, твору для скрипки з фортепіано та для віолончелі з фортепіано.

Другим важливим напрямом у творчості Л. М. Ревуцького є вокально-симфонічні, хорові та сольні твори в супроводі фортепіано, що включені в рубрику «Вокально-інструментальні твори».

Вокально-інструментальні твори також репрезентують найвищі творчі досягнення композитора, який живив свій талант, у першу чергу, народною творчістю й, за словами М. Т. Рильського, «...взявши пісню від народу, як алмаз її гранив» [6, с. 46, 285]. Більшість із них відзначається багатством варіантів, є також редакції та перекладення творів для іншого виконавського складу.

Структура цього підрозділу є найбільш розгалуженою. Її можна поділити на 4 великі комплекси.

Перший комплекс – вокально-симфонічні твори. Сюди відноситься «Зима», ч. 1, із незакінченого Ревуцьким вокально-симфонічного циклу «Щороку» на слова О. Олеся для мішаного хору, солістів та оркестру (клавiр) (1923 р.) та ескіз 4-ї частини циклу, віднайдений В. Кузик. Тут також уміщені твори для хору з оркестром: «Ода пісні» (клавiр), що належить до кращих вокально-симфонічних композицій в українській музиці, обробки української народної пісні «Ой ти, зоре» та масової «Уперед, хто не хоче конати» у вигляді партитури та клавiру, клавiри двох обробок народних пісень «Ой, вінку мій, вінку» та «В путь-дорогу, козаки», партитури двох пісень про Сталіна: «Пісні про Сталіна» («Хвала тобі, батьку») та «Із-за гір, та з-за високих» (остання написана для хору з ансамблем народних інструментів і базується на давній козацькій пісні «Ой, з-за гір, з-за гір вилітав сокіл» [1, 49]). Окрім того, тут зберігаються авторські варіанти проекту Державного гімну УРСР (1947 р.) з різним літературним текстом (партитура та клавiр) та уривок авторського варіанту Державного гімну СРСР (1943).

Іншою підгрупою цього комплексу є твори для голосу з симфонічним оркестром. Це – Монолог Тараса Бульби для баса з симфонічним оркестром (1959), Пісня мовчазного солдата з кінофільму «Степові пісні» та дві обробки українських народних пісень: «Та ой крикнули журавлі» (1959), «Чуєш, брате мій».

Другий комплекс становлять оригінальні вокальні твори на слова різних поетів. Одна з його частин – пісні для хору з фортепіано – здебільшого патріотичні, для мішаного та дитячого хорів, на слова Т. Шевченка, М. Рильського, В. Сосюри, Д. Луценка та ін. (загалом 29 пісень). Друга частина – це твори для голосу з фортепіано – 9 оригінальних творів, серед яких романси «Проса покошено», «Де ті слова», «На крилах соняшних і ясних мрій», «Дума про трьох вітрів» (1923), «Колокол», «Ну, розкажи ж», «Чи зумієш ти кохати» тощо.

Третій комплекс – обробки народних пісень, які за своєю художньо-творчою суттю справедливо вважаються самобутніми творами, авторськими п'єсами на основі народних пісень [5, с. 15; 2, с. 85]. Серед 16-ти обробок для хору з фортепіано збереглися рукописи як загальновідомих творів («А вже весна», «Моя мила, премила», «Попереду офіцер», «Серед темної ночі», «Як засядем, браття» тощо, так і маловідомих українських «Ой, наша рідна Україно», «Ой, вишенько, черешенько», «Ходить літо берегами» та азербайджанської «Цлеле артс цпуме артс», які не були опубліковані.

Але найбільша кількість збережених рукописів творів (із урахуванням варіативності обробок – понад 90 од. зб., що становить понад 70 пісень) – це обробки для голосу з фортепіано, переважно у вигляді рукописних копій з авторськими помітками та правками. Серед них найбагатшим і найсвоєріднішим циклом шедеврів є «Галицькі пісні», що, спираючись на досягнення світової музичної культури, тонко, правдиво і невимушено передають мовою музики глибину людських почуттів, а також цикл дитячих пісень, оформлених у збірці «Сонечко» (збереглися рукописні копії лише 13-ти пісень), що разом із «Козацькими піснями» складають золотий фонд нашої культури. Більшість обробок – це українські пісні різних жанрів (веснянки, історичні, побутові, соціальні, жартівливі), але є й обробки пісень інших народів: чотири балкарські («Ой, Долай», «Ой да, Чоппа», «Жёрме», «Чертмен, чертмен»), молдавська («Фрунзе шоара») та азербайджанська («Сіц іле біц»).

Четвертий комплекс – це підготовчі матеріали до вокально-інструментальних творів. Він також розподіляється на дві групи. Перша представлена незакінченими або частково гармонізованими творами для хору або голосу з фортепіано (Елегія на слова К. Білиловського, «В дитинстві ще давно колись...» на слова О. Олесья, пісня для тенора з XI картини «Еко серце, эх, эко бедное мое»), а також уривками невизначених вокально-інструментальних творів.

Друга група утворена записами мелодій народних пісень, лише незначна частина яких була гармонізована автором і лягла в основу його чудових обробок. Серед мелодій – переважна більшість українські, але є й російські, татарські, таджицькі та киргизькі пісні.

Третій підрозділ – «Сценічні твори» – репрезентований музикою до театральних вистав (окремі хорові й танцювальні сцени, а також номери до п'єс «Наталка Полтавка» (Ташкент, 1942–1943 рр.) та «Маруся Богуславка»), музикою до кінофільму «Степові пісні», що вміщує переважно чорновий матеріал, окремі сцени та чистовик першої частини Симфонічної сюїти «Червоні заграви» (1916 р.).

Особливе місце у творчій біографії Л. М. Ревуцького посідає його редакційна робота над оперою М. В. Лисенка «Тарас Бульба», відзначена глибоким проникненням в інтонацію та стиль корифея української музики. В архіві зберігаються автографи окремих сцен, номерів та епізодів, написаних Л. М. Ревуцьким на основі музики М. В. Лисенка, 8 сторінок клавіру-дирекціону з позначеним вступом інструментів та рукописна копія партитури новоствореної «Увертюри», яка,

«як окремий концертний номер, нині є своєрідним «музичним титулом» України у світі» [1, с. 51–52]. Також сюди відносимо велику папку чорнового матеріалу до опери з частковою оркестровкою Б. М. Лятошинського.

Слід зазначити, що у цьому підрозділі виокремлено невеличку підгрупу (12 од зб.), яку складають нотні документи різного характеру, що також стосуються нової редакції опери: план увертюри та кожного акту, заява, виписки про театральну музику, рецензія В. Косенка на прем'єру опери, газетні вирізки зі статтями про «Тараса Бульбу».

На окрему увагу заслуговує педагогічна діяльність композитора, який протягом півстолітньої праці виховав найбільш потужну композиторську школу в Україні.

Науково-педагогічна діяльність Л. М. Ревуцького складає підрозділ «Методичні матеріали», серед яких теми та варіації, зразки виконання вправ з гармонії (секвенції та задачі з гармонії, задачі на прості затримання, хроматичні розв'язання акордів, гармонізація задач (канон, хорал) тощо). Адже саме теоретичні предмети (гармонію, поліфонію, аналіз форм і, перш за все, варіаційну форму), як свідчать спогади його учнів, митець вважав основою розвитку композиторської майстерності, витонченості письма, бездоганності художнього смаку [2, с. 17, 24, 31, 43, 68].

Навчальні матеріали включені до підрозділу «Роботи студентських років», який відзначається збереженими автографами композитора в період його навчання в Київській консерваторії (1913–1916 рр.). Це вправи з контрапункту суворого стилю, задачі та вправи з інструментовки та оркестровки, фуґи та канони, а також оркестровки фортепіанних творів, перекладення симфонічних творів для двох фортепіано та виписки з різних оперних партитур.

Другий розділ – «Матеріали інших осіб» – становить незначну частину архіву (лише 12 од. зб.). Це твори інших композиторів та авторські записи мелодій народних пісень, представлені автографами Н. Грановської, А. Кожухаря, В. Кирейка та інших митців, а також списками творів М. В. Лисенка, М. Д. Леонтовича, К. Г. Стеценка. Серед цих документів зберігся також автограф брата композитора – Дмитра Миколайовича Ревуцького.

Висновки. У даній статті проаналізовано склад та зміст рукописного архівного фонду Л. М. Ревуцького. Виділено основні структурні групи згідно з особливостями творчості митця. З'ясовано, що головними напрямками творчої діяльності, відображеними в рукописах, були інструментальні, вокальні та вокально-інструментальні твори. Важливу роль також посідають сценічні твори, зокрема редагування опери М. В. Лисенка «Тарас Бульба», а також матеріали педагогічної діяльності та роботи студентських років. Окремий розділ складають нотні рукописи інших осіб, які також тісно пов'язані з творчою діяльністю Ревуцького. Розглянуто маловідомі творчі матеріали композитора, що має важливе значення для подальших досліджень та вшанування пам'яті видатного митця.

Список використаних джерел

1. Кузык В. Лев Миколайович Ревуцький. Ніжин : Видавець ПП Лисенко ММ, 2011. 83 с.; іл.
2. Лев Николаевич Ревуцкий : статьи ; воспоминания / сост. В. В. Кузык. Киев : Муз. Україна, 1989. 272 с.
3. Кузык В. Логіка «мудрої музики» Левка Ревуцького // Українське мистецтвознавство. Вип. 15. Київ, 2015. С. 8–21.
4. Бугаєва О. Надійне сховище для рукописів Ревуцького // Музика. Київ, 2012. № 4. С. 50–53.
5. Ревуцький Л. Повне зібрання творів : у 2 т. Т. 1 : Симфонічні твори. Київ : Муз. Україна, 1981. 167 с.
6. Ревуцький Л. Повне зібрання творів : у 2 т. Т. 2 : Літературна спадщина. Київ : Муз. Україна, 1988. 319 с.

References

1. Kuzyk, V. (2011). *Lev Mykolaiovych Revutskyi* [Lev Mykolaiovych Revutskyi]. Nizhyn: Vydavets PP Lysenko MM. 83 p.; il. [In Ukrainian].
2. Kuzyk, V. V. (Comp., 1989). *Lev Nikolaevich Revutskii : Stati. Vospominaniia* [Lev Nikolaevich Revutskyi: Articles. Memories]. Kyiv: Muzychna Ukraina. [In Russian].
3. Kuzyk, V. (2015). Lohika «mudroi muzyky» Levka Revutskoho [The logic of «wise music» of Levko Revutskyi]. In *Ukrainske mystetstvoznavstvo* [Ukrainian Art Studies]. Is. 15, pp. 8–2. Kyiv. [In Ukrainian].
4. Buhaieva, O. (2012). Nadiine skhovishche dlia rukopysiv Revutskoho [A reliable repository for Revutskyi's manuscripts]. In *Muzyka* [Music]. Is. 4, pp. 50–53. [In Ukrainian].
5. Revutskyi, L. (1981). *Povne zibrannia tvoriv u 2 t. T. 1 : Symfoniczni tvory* [Complete Works: in Vol. 2. Vol. 1: Symphonic Works]. Kyiv : Muzychna Ukraina. [In Ukrainian].
6. Revutskyi, L. (1988). *Povne zibrannia tvoriv : u 2 t. T. 2 : Literaturna spadshchyna* [Complete Works: in Vol. 2. Vol. 2: Literary Heritage]. Kyiv : Muzychna Ukraina. [In Ukrainian].

Erika Stanislavivna Klymenko,

Candidate of Historical Sciences,

Researcher of the Department of Codicology and Codicography, Institute of Manuscript, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

ORCID: 0000-0001-6090-0586

e-mail: erikaklymenko@gmail.com

Personal archive of Lev Revutskyi from the archive collections of the Institute of Manuscript of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine: structure and composition

The aim of the paper is to study the structure, content and documents composition of personal archive of Lev Revutskyi, the prominent Ukrainian composer, teacher, musician and public figure, which is stored in the Institute of Manuscript of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine; to cover the history of its submission to the archive collection and to reveal the principles and features of systematization of the teacher-

composer's manuscripts. **The methodology of the research.** The creative activity of Revutskyi is studied with application of historical-comparative, chronological and statistical methods of structural analysis as well as source and text study methods of musical sources analysis. The use of these methods made it possible to determine the typology and document composition of original works, their structural features and information potential, as well as to restore the integrity of individual works and their parts. **The scientific novelty.** This study introduces into scientific circulation previously unknown handwritten materials that reflect the main directions of creative activity of Lev Revutskyi. This paper highlights little-known aspects of the artist's creativity that complements composer's achievement with new interesting archival materials. **Conclusions.** Description of the personal archive allowed us to analyse the composition and content of Lev Revutskyi's musical heritage as well as to outline the main structural groups of his works. It was discovered that the main areas of creative activity represented in the documents studied include instrumental, vocal and vocal-instrumental pieces. The essential part of the documents is devoted to dramatic arts pieces, for instance the editing of Mykola Lysenko's opera «Taras Bulba», pedagogical activity and work of his student years. A separate section is devoted to musical manuscripts by other authors closely related to Revutskyi's creative work and his musical heritage. Little-known aspects of the composer's creativity were considered which is important for further research and honouring the memory of the outstanding artist.

Keywords: Lev Revutskyi, archive fond, composer, creative work, structure, composition.

Эрика Станиславовна Клименко,

кандидат исторических наук,

научный сотрудник отдела кодикологии и кодикографии Института рукописи

Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

ORCID: 0000-0001-6090-0586

e-mail: erikaklymenko@gmail.com

Архив Л. Н. Ревуцкого в фондах Института рукописи Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского: структура и состав

Цель работы – исследовать структуру, содержание и состав документов личного архивного фонда выдающегося украинского композитора, педагога, музыкального и общественного деятеля Льва Николаевича Ревуцкого, хранящегося в Институте рукописи Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского, показать историю поступления, раскрыть принципы и особенности систематизации творческих рукописей композитора-педагога. **Методология исследования.** Применены историко-сравнительный, хронологический и статистический методы структурного анализа, а также привлечены источниковедческие и текстологические методы анализа нотных источников, благодаря которым удалось осветить творческую деятельность композитора-педагога. Использование этих методов позволило определить видовой состав творческих материалов, их структурные особенности и

информационный потенциал, а также восстановить целостность отдельных произведений и их частей. **Научная новизна.** Исследование предполагает введение в научный оборот неизвестных ранее рукописных материалов, отражающих информацию об основных направлениях творческой деятельности Л. Н. Ревуцкого. Исследование позволило выделить малоизвестные аспекты творчества мастера, дополнило наследие композитора новыми архивными материалами. **Выводы.** Обработка и описание личного архивного фонда Л. Н. Ревуцкого позволили проанализировать состав и содержание творческих материалов композитора. Выделены основные структурные группы согласно особенностям творчества мастера. Установлено, что главными направлениями творческой деятельности, отраженными в рукописях, были инструментальные, вокальные и вокально-инструментальные произведения. Важное место также занимают сценические произведения, в частности редактирование оперы М. В. Лысенко «Тарас Бульба», а также материалы педагогической деятельности и работы студенческих лет. Отдельный раздел составляют нотные рукописи других лиц, тесно связанные с творческой деятельностью Ревуцкого. Рассмотрены малоизвестные творческие материалы композитора, что имеет важное значение для дальнейших исследований и чествования памяти выдающегося мастера.

Ключевые слова: Л. Н. Ревуцкий, архивный фонд, композитор, творчество, структура, содержание.

*Стаття підготовлена 28 березня 2019 року;
подана до друку 11 квітня 2019 року.*